

ÜREME SİSTEMİ VE İLİŞKİLİ HASTALIKLAR

Doç. Dr. Hatice Yıldız, Yard. Doç. Dr. Özlem Can Gürkan, Yard. Doç. Dr. Zübeyde Ekşi

GİRİŞ

İnsanın üreme işlevleri anatomik ve fizyolojik olaylarla entegre ciddi bir aktivitedir. Üreme organlarındaki anatomik ve fizyolojik işleyiş çoğunlukla doğurganlıkla ilişkilidir. Üreme organları bireyi sosyal ve psikolojik olarak da etkiler ve cinsel aktivite sırasında bireylerin haz almasını sağlar. Fiziksel ve duygusal stresle ilişkili akut ve kronik hastalıklar üreme organlarında fonksiyon kaybına neden olabilir.

Üreme sağlığının tanımı: 1994 Kahire Birleşmiş Milletler Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı'nda üreme sağlığı şöyle tanımlanmıştır: "Üreme sağlığı, üreme sistemi, onun fonksiyonları ve işleyişine ilişkin bütün alanlarda sadece bir hastalık ya da sakatlık olmaması değil; fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan bütünüyle iyi olma durumudur."

Üreme sağlığı kavramı, hem kadının hem de erkeğin ihtiyaçlarını içerir. Erkeklerin ve kadınların toplumsal rol ve statüleri üreme sağlığını olumlu ya da olumsuz etkileyebilir. Dünyada ve ülkemizde bireylerin üreme haklarını koruyan yasalar mevcuttur. Her bireyin, yaşama hakkı, özgürlük hakkı, eşitlik hakkı, mahremiyet hakkı, düşünce özgürlüğü hakkı, bilgilenme ve eğitim hakkı, evlenme ve aile kurma konularında seçim yapma hakkı, çocuk sahibi olup olmamaya karar verme hakkı, sağlık bakımı alma ve sağlığın korunması hakkı, bilimsel gelişmelerden yararlanma hakkı, toplanma özgürlüğü ve siyasete katılma hakkı ve işkence ve kötü muameleden özgür olma hakkı vardır ve bu haklarını üreme sağlığını iyileştirmek amacıyla kullanabilir.

Dünya'da Üreme Sağlığı Sorunları

Dünya Sağlık Örgütü dünyadaki üreme sağlığı sorunlarını aşağıdaki şekilde sıralar.

Peristaltizm: İtici kasılma, dalga gibi kontraksiyon.

Prolaktin: Hipofiz ön lobundan salgılanan ve süt üretimini sağlayan hormon

Silia: Tubaların içinde yer alan, ovumun ve zigotun transportunu sağlayan tüycükler.

Sistoskopi: Sistoskop aracılığıyla idrar torbasının içini muayene etme.

KAYNAKLAR

1. Peate I (2013) The reproductive systems and associated disorders içinde: Fundamentals of Applied Pathophysiology: An Essential Guide for Nursing and Healthcare Students, içinde: M Nair, I Peate (Eds), 2 nd edition, Wiley & Sons Ltd., s 398-429.
2. Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansında Kabul Edilen Eylem Planı Kahire, 5-13 Eylül 1994, Ankara 1994, s 8-12.
3. Sert G (2013) Üreme Haklarının Yasal Temelleri ve Etik Değerlendirme, İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, İstanbul, Ege Basım.
4. World Health Organization (2016) Fact sheets: reproductive health from: http://www.who.int/topics/reproductive_health/factsheets/en/. (Erişim tarihi: 13.02.2016).
5. Akın A, Özvarış Ş B, Özgülnar N, Dilbaz B, Özaydın NG (2009) Üreme Sağlığına Giriş Katılımcı Rehberi, T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı Ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Ankara.
6. Coşkun A M (2012) Üreme Sistemi Yapı ve Fonksiyonu içinde: Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği El Kitabı, içinde: A M Coşkun (Ed). Koç Üniversitesi Yayınları- Sanerc Kitapları:3, İstanbul, Promat Basım Yayımları San. ve Tic AŞ, s 39-68.
7. Özden M (2012) Anatomi ve Fizyoloji Ders Kitabı, İstanbul, Ayrıntı Basım Evi, s 397-430.
8. Yıldırım A (1997) Üreme sistemi ve cinsellik içinde: Aile Planlamasında Temel Bilgiler, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü & Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi & İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, Ankara, Damla Matbaacılık, s 93-106.
9. Coşkun A, Karanisoğlu H (1992) Üreme Organları anatomisi içinde: Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği içinde: Seçim H (Ed), Eskişehir, T.C Anadolu Üniversitesi Yayınları yayın no: 566, s 19-38.
10. Gray SH (2013) Menstrual disorders, Pediatrics in Review, 34(1): 6-18
11. Evliyaoğlu O, Alikashişoğlu M, Ercan O (2012) Ergenlerde menstrüel döngü bozukluklar, Türk Ped Arş, 45: 6-12.

12. Yaşa C, Dural Ö (2014) Adolesanlarda anormal uterin kanamaya jinekolog gözüyle yaklaşım, *Çocuk Dergisi*, 14(4):131-137.
13. Fraser IS, Critchley H, Munro MG, Broder M, and Writing Group for this Menstrual Agreement Process (2007) A process designed to lead to international agreement on terminologies and definitions used to describe abnormalities of menstrual bleeding, *Fertility and Sterility*, 87(3):466-476
14. The American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG) committee opinion (2013- Reaffirmed 2015) Management of acute abnormal uterine bleeding in nonpregnant reproductive-aged women, *Obstet Gynecol*, 121(4): 891-896.
15. Matteson KA, Anderson BL, Pinto SB, Lopes V, Schulkin J, Clark MA (2011) Practice patterns and attitudes about treating abnormal uterine bleeding: a national survey of obstetricians and gynecologists. *Am J Obstet Gynecol*, 205(4): 1-8.
16. Munro MG (2012) Cassification of menstrual bleeding disorders, *Rev Endocr Metab Disord*, 13:225–234.
17. Munro MG, Critchley H, Boder MS, Brader IS, for the FIGO Working Group on Menstrual Disorders (2011) FIGO classification system (PALM-COEIN) for causes of abnormal uterine bleeding in nongravid women of reproductive age, *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 113: 3–13.
18. Fraser IS, Critchley H, Broder M, Munro MG (2011) The FIGO recommendations on terminologies and definitions for normal and abnormal uterine bleeding, *Seminars In Reproductive Medicine*, 29(5):383-390.
19. Munro MG, Critchley H, Broder MS, Fraser IS (2011) Classification of menstrual bleeding disorders. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 113:3–13.
20. Munro MG, Critchley H, Fraser IS (2012) The FIGO systems for nomenclature and classification of causes of abnormal uterine bleeding in the reproductive years: who needs them?, *Am J Obstet Gynecol*, 207(4):259-65.
21. National Institute for Health and Clinical Excellence(NICE) (2013) Heavy menstrual bleeding Quality standard, Heavy menstrual bleeding(QS47), s1-40. nice.org.uk/guidance/qs47
22. Fraser IS, Critchley H, Munro MG, Broder MS (2007) Can we achieve international agreement on terminologies and definitions used to describe abnormalities of menstrual bleeding? *Human Reprod*, 22(3):635-43.
23. Bahamondes L, Ali M (2015) Recent advances in managing and understanding menstrual disorders, *F1000Prime Reports*, 7(33): 1-7.

24. Hasdemir PS, Ulusoy M, Calik E, Solmaz U, Guvenal T (2016) Assessment of patients with abnormal uterine bleeding in the reproductive period according to the PALM-COEIN Classification System, *Women's Health & Gynecology*, 2(3): 2-5.
25. National Institute for Health and Clinical Excellence(NICE) (2007) Heavy menstrual bleeding: assessment and management. Clinical guideline, 1-33. nice.org.uk/guidance/cg44
26. Jensen JT, Parke S, Mellinger U, Machlitt A, Fraser IS (2011) Effective treatment of heavy menstrual bleeding with estradiol valerate and dienogest: a randomized controlled trial. *Obstet Gynecol*, 117:777-87.
27. National Institute for Health and Clinical Excellence(NICE) (2015) Heavy menstrual bleeding overview, NICE Pathways-Heavy menstrual bleeding pathway, s1-10. <http://pathways.nice.org.uk/pathways/heavy-menstrual-bleeding>
28. Haththotuwa R, Goonewardene M, Desai S, Senanayake L, Tank J, Fraser IS (2011). Management of abnormal uterine bleeding in low- and high-resource settings: consideration of cultural issues, *Semin Reprod Med*, 29:446-58.
29. Deligeoroglou E, Creatas C (2012) Menstrual Disorders, İçinde: Pediatric and Adolescent Gynecology. Evidence- Based Clinical Practice, Sultan C (Ed), 2nd, revised and extended edition, Endocr Dev. Basel, Karger, s 160-170.
30. Harel Z (2006) Dysmenorrhea in adolescents and young adults: Etiology and management, *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 19(6): 363-371.
31. Morrow C (2009) Dysmenorrhea. İçinde: Heidelbaugh, J.J. (ed). Primary Care: Clinics in office Practice. Philadelphia: Saunders, s. 19-32.
32. Greydanus DE, Sorrel S, Omar HA (2012) Menstrual Disorders in the Adolescent Female, Pediatrics Faculty Publications. Paper 101. http://uknowledge.uky.edu/pediatrics_facpub/101
33. Wang SF, Lee JP, Hwa HL (2009) Effect of transcutaneous electrical nerve stimulation on primary dysmenorrhea, *Neuromodulation*. 12(4): 302-309.
34. Çağlayan Ş (1995) Yaşam Bilimi Fizyoloji, Panel Matbaacılık Limited Şirketi, İstanbul. Sayfa: 216-2017
35. Bağbancı B., Karakuş C., Özen O (2008) Karşılaşılan Bir Hastalık Grubu: Prepsiyum Hastalıkları.Sürekli tıp Eğitimi Dergisi, cilt 17, sayı 6: 95
36. Yıldırım A., Çam K., Özver H., Akdaş A (2003) Prostat Kanserinde Hormonoterapi, *Turkish Journal of Geriatrics*. 6 (1): 38-44,